

נראדה אור

פרשת מטות תשפ"ב

גליון קבו שנה ג

מאז רבנו"ק מלעכוויטש קוידענע

{ שניני אור }

ההתחדשות היא יסוד היסודות בעבודת היהודי - הגדיר כ"ק מן אדמו"ר שליט"א בדברות קדשו ברעוא דרעוין בשבה שעברה, אדמו"ר שליט"א ציטט את דברי רש"י על הפסוק אותו אומרים לכל הפחות ארבע פעמים בכל יום, והיו הדברים האלה אשר מצוך היום, פירש"י שהיו הדברים כמכתב חדש הבא מהמלך שהכל רצין לקראתו. ומאבי מורי שמעתי כי לכל הפחות בחמשה פעמים בתורה מעיר רש"י על חובת ההתחדשות בתורה ועבודת ה'.

מצות אנשים מלומדה היא אחד האויבים שסימנה דרך החסידות, להתפלל מכיון שהתפללתי אתמול, להניח תפילין ולהתעטף בציצית מתוך הרגל ושגרה, היו אצל חסידים מוקצה מחמת מיאוס, עבודת ה' עליה להיות מתוך התחדשות וחיבור פנימי.

ואם יש להשתמש בכח ההתחדשות בעשה טוב - בקיום תורה ומצוות עאכ"כ בסוד מרע - לשון כ"ק אדמו"ר שליט"א, אמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר, כאשר האדם מורגל ל"ע במעשה שאינו טוב כבר אינו מרגיש שאין התנהגותו ראויה.

כך בהרגל למעשה אסור ח"ו וכך גם בכל מיני ענינים שיש להתרחק מהם כגד וסייג לדבר איסור - כל אחד כפי שמכיר בנפשו, לכך יש להשתמש בכח ההתחדשות - מעתה אתחדש לעשות רצוני יתברך למרות ההרגל החזק שקיים עד כה.

על הרוב עוסק אדמו"ר בשיחותיו בעניני העבודה הנוגעים לכל יחיד ללא התייחסות למצב הירוד שמסביב, אך כפי שקורה מעת לעת גם הפעם הביא אדמו"ר שליט"א בדבריו את הכאב על מצב הדור, ואת חובתנו בעת הזאת לעמוד אתינים נגד נסיונות היצר.

אצל היצר הלא תמיד קיימת התחדשות - יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום, דברים שלפני שנים מעטות לא היוו כלל נסיון נעשו עתה לנסיונות עבורנו, עלינו להשתמש בכח ההתחדשות נגד היצר, לעשות את רצון התורה כאילו היום ניתנה ללא התפעלות והתחשבות במצב מסביב.

ווער ס'וועט זיך האלטן ער וועט דער האלטן - מי שיחזיק עצמו הוא שיחזיק מעמד - אמר מרן הלעכוויטשער על תקופתנו, מי שיחזיק עצמו - מלבד המשמעות הפשוטה שיחזיק בתורה ומצוות באמונה ובקדושה, משמעותו גם שיחזיק לא להסחף אחר מצב הרחוב, מי שיחזיק בתקופה שכזו בה נראה לא שאין סיכוי להתחדש נגד ההרגל והזרם הוא שיחזיק מעמד.

אם לא תדעי לך היפה בנשים - בדור בו הבלבול גובר ואין ידיעה ברורה מה טוב ומה ההיפך, צאי לך בעקבי הצאן - בעקבות הנהגתם וצורת חייהם של הדורות הקודמים, גם אם את השגותיהם קשה לנו להשיג כיום, אך להחזיק בדרכם מבלי להתבלבל מההבלים שמסביב ודאי וודאי ביכולתנו בכל זמן ומצב.

דברים בהירים וברורים ולואי וניקה מהם כח להחזיק - להחזיק מעמד.

{ זברות קודש }

עבודת הגלות ביגיעה אף ללא השגה

עינים והמה בגלות, כי נחשך אור החכמה ואין היהודי זוכה להשיג בעיני שכלו כבודו יתברך בבריאה.

בזמן הגלות מכינים כלים לאור הגאולה

על ידי שמתגבר האדם בזמן הגלות ביגיעה באמונה פשוטה ללא אור והשגה, נתקן פגם חכמתו מרובה ממעשיו שהיתה סבת החורבן, בהיות האור וההשגה מרובים מהמעשה בפועל. על כן עיקר עבודת הגלות בהתגברות בעבודת התפלה בלימוד התורה ובקיום המצוות אף ללא הארה, ועל ידי זה בונים כלים לקבל גודל אור החכמה שיושפע בבוא עת הגאולה.

כאשר מתחזק איש יהודי באמונה שכל דברי נביאים אמת ודבר אחד מדברין אחר לא ישוב ריקם, ומאמין שתבוא הגאולה כדברי הנביא (ישעיהו נד, ז) 'ברגע קטון עזבתך וברחמים גדולים אקבצך', ואשיבה שופטך כבראשונה ויעצרך ככתחלה, ויודע שבבוא הגאולה יאיר הקב"ה אור החכמה ויראו כבודו יתברך בעולם הזה כמאמר הכתוב (שם מ, ה) 'ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר'. על ידי זה אזור כח לעבודתו בחשכת הגלות, כי ביגיעה זו מכין כלים לקבל גודל האור. וכערך יגיעתו בעת הזאת יזכה לאור בביאת גואל, כדברי חז"ל (תענית ל:) כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה.

זהו ביאור מאמר רז"ל (ברכות ח.) משחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, ולא אמרו ד' אמות של תורה אלא של הלכה. כי הלכה הוא חלק המעשה בפועל, ומשחרב ביהמ"ק עיקר העבודה במעשה אף בלא השגה והארה. זהו מאמר מרן המגיד ז"ע 'כל רודף י-ה השיגה בין המצרים, י-ה מורה על השגת החכמה, והחפץ להאיר בנפשו אור החכמה יתגבר דייקא בחשכת בין המצרים. כי על ידי יגיעתו בעת שאין המלך בפלטרין שלו ואין כבוד מלכותו מאיר בגלוי, זוכה שבבוא המלך לביתו הרי הוא כבר אחוז ודבוק בו ומאיר עליו כבוד הדר מלכותו.

מעשיו מרובין מחכמתו במלחמת מדין

זהו ענין מלחמת מדין, דאיתא בספ"ק שחטא ישראל בשטים נמשך על ידי שבכל אותם הימים שבקש בלעם לקלל את ישראל לא כעס הקב"ה, כדאיתא בגמ' (ברכות ז:) אשר על זה אמר בלעם (כפ, ח) 'מה אקוב לא קב א-ל ומה אזעום לא זעם ה'". כי אותו רגע של זעם שבכל יום הוא ענין צמצום והסתר בקבלת עול מלכות שמים מתוך יראה, שעל ידי זה נצמצם האור שלא יהא מרובה מהכלים. וכיון שבאותם הימים לא כעס הקב"ה ונגלה ביותר אהבת ה' לישראל באו למצב שהאור גדול מהכלי שהוא קבלת עול מלכותו בפועל ומוזה נפלו עד למעשה שטים.

וידבר ה' אל משה לאמר נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך (לא, א-ב).

בספרים הקדושים האריכו לבאר מה טעם היתה מלחמת מדין דייקא על ידי משה רבינו ע"ה, אשר לכך נצטוו על זה קודם שנסתלק מן העולם.

איתא במדרש (שה"ר ד, ב) 'שיניך כעדר הקצובות שעלו מן הרחצה שכולם מתאימות ושכולה אין בהם' (שה"ש ו, ו), אלו אנשים צדיקים שיצאו למלחמת מדין שלא הקדים אחד מהן תפילין של ראש לתפילין של יד ולא נחשד אחד מהם בעבירה במלחמה. ובספ"ק ביארו הנרמז בדברי המדרש שלא הקדים אחד מהם תפילין של ראש לתפילין של יד.

בעבודת ישראל (פר' מסעי) כתב לבאר בשם מרן המגיד ממעזריטש ז"ע על הפסוק (איכה ג, א) 'כל רודפיה השיגה בין המצרים, מי שהוא רודף י-ה וחפץ לבוא לפני ה' יוכל להשיג זאת ביותר בימי המצרים, על דרך משל למלך הנמצא מחוץ לפלטרין שלו שנקל יותר לגשת אליו.

גילוי אור החכמה בזמן המקדש

ביאור הענין כי בזמן שהיה בית המקדש קיים השרה הקב"ה שכינתו בבית המקדש, כרצונו בראשית הבריאה להיות לו דירה בתחתונים. ועל ידי שלחן בצפון ומנורה בדרום נשפע מחכמת א-ל על שבעה קני המנורה, ומשם נשפע אור החכמה לכל העולם, להכיר כבודו יתברך בכל ענין בבריאה ללא כיסוי והסתר, ומגודל גילוי אור החכמה זכו ישראל להרגשת קרבתו יתברך בדרגה נעלה ביותר.

אמנם אחר כך מחמת ריבוי האור נפלו ישראל, עד שנאמר 'מי בקש זאת מידכם רמוס חצר' (ישעיהו א, ב). כי באו לבחי' חכמתו מרובה ממעשיו, שלא היו מעשיהם ראויים לפי ערך החכמה שהאירה בנפשם. וכל מה דאיתא בחז"ל שחטאו ישראל קודם החורבן, נמשך על ידי שהיתה חכמתם מרובה ממעשיהם בפגמים דקים מאד לפי גודל האור, וזוהו נפלו לעבירות חמורות כגון מה דאיתא בחז"ל (סוטה ד:) כל המתגאה כאילו נכשל בגילוי עריות. ומתחלה היה הפגם במה שלא הכניעו עצמם לפי גודל ההשגה עד שנפלו במעשה החטא ל"ע, וכן בכל שלשה עבירות חמורות היה שורש הנפילה בענינים דקים מתוך ריבוי החכמה.

וכיון שלא היו הכלים היינו המעשים לפי גודל האור, כביכול הוכרח הקב"ה לסלק שכינתו מבית המקדש ולהחריבו, ועל ידי זה נסתלק אור החכמה ויצאו ישראל לחשכת הגלות שאין מכירים אורו יתברך בעולם. וזהו ענין הגלות בבחי' עינים, כאשר חודשי תמוז אב הם כנגד שתי

המשך בעמוד הבא >>>

מאורי אור

שמירת הדיבור

השומר פיו מתקיימים ברכותיו

'לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה' (במדבר ל, ג).

מלבד גופיה דקרא יש לרמוז, דאם האדם ישמור לשונו מלדבר שום דבור אסור ויהיה נשמר מדברים בטלים ויקדש פיו, אז כל אשר יבקש מה' ישמע תפלתו. וז"ש 'לא יחל דברו', לא יעשה דברו חולין שלא ידבר דברים בטלים ומכ"ש דברים האסורים, אז ככל היוצא מפיו יעשה ה' וישמע תפלתו. ולא עוד אלא אפילו בלי תפלה כל אשר יאמר יתקיים כמו רבי חנינא בן דוסא.

חומת אנך להרב חיד"א

מי שאינו עושה דבורו חולין - עושה תקונים בכל היוצא מפיו ויגזור אומר ויקם לו, צדיק מושל ביראת אלקים, על ידי שמירת ברית הלשון.

קדושת לוי, ופ"ה בקיצור בליקוטים

ממוהר"א מפסטאלין זי"ע, בית אהרן (קמג).

עדות מרן אדמו"ר על מרן אדמו"ר האמצעי בענין זה

שמעתי שפעם אחת ספרו לפני מורי זקני - מרן אדמו"ר הזקן זי"ע] איזה מופת על אדוני אבי - מרן אדמו"ר האמצעי] ז"ל שהוא אמר ויהי, והשיב אדוני זקני, מה חידוש הוא זה הלא כתיב 'לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה', ופירשו בספרים הקדושים כי מי שאינו עושה דבריו חולין בליצנות ולשון הרע ודברים בטלים, 'ככל היוצא מפיו יעשה', הקב"ה. וכן ראינו בעינינו אחר כך, כשנעשה מנהיג, כמעט לא נפל דבר אחד מדבריו הטוב ארצה.

דברי שלום הקדמה

תפלה השכם בבוקר על שמירת הדיבור

אחר נטילת ידיים שחרית יאמר בלשון אשכנז: הריני מקבל עלי לשמור פי ולשוני מדברים בטלים ומרכילות וליצנות ומלשון הרע, ותסייעני בזה.

הנהגות מרן אדמו"ר הזקן זי"ע (נרמס בראש סידור אור ישראל) ובקונטרס 'תנאים טובים' (השיר כב) להגד"ש דבלצקי זצ"ל (י"ד ב"א), העתיק הנהגה זו וכתב: וזה נחוץ מאד לקבל ע"ע בל"ג לשמור פיו ולשונו מכל הנ"ל ויהיה לו לזכרון על כל זה כי כידוע מי שפיו פתוח ח"ו ללא ביקורת עצמית שאין לו שום התחלה דהתחלה ושום הצלחה ועליה בעבודת השו"ת וכל הספרים הק' מלאים מזה וכו', וגם הסיום ותסייעני בזה מהסידור הנ"ל הוא נחוץ מאד לבקש על כל זה כי אלמלא הקב"ה עוזרו וכו', והבא לטהר מפייעין לו.

המדבר לשוה"ר נדחה מפלטיו של מלך

כשאדם מדבר לפני המלך על בניו בוודאי דוחפין אותו מפלטיו, כך כשאדם מדבר חס ושלוש לשון הרע על שום ישראל, הגם במחשבה ר"ל.

מרן אדמו"ר מוהר"א מפסטאלין זי"ע, בית אהרן (קמג).

דיבורים אסורים גורמים מקרים שאינם טובים

'וירד מצרימה אנוס על פי הדיבור' (הגש"פ). ידוע דברית הלשון וברית המעור הם תלויים הא בהא (ספר יצירה פ"א, ב), ואם אין משמרים הדיבור כדבעי ונכשלים ח"ו בדיבורים של איסור, לשון הרע, רכילות וליצנות, אזי עשויים להיכשל באנוס במקרים רעים ח"ו. והוא 'וירד מצרימה אנוס על פי הדיבור', ש"ע הדיבור עלולים לירד באנוס מצרימה שהיא ערוות הארץ יסוד נוק' דקל"ר ר"ל.

מרן אדמו"ר מוהר"א זי"ע

השומר פיו ממשיך שפע טוב על ישראל

הראוני בחלום ליל ערב שבת קודש פרשת ויצא ה' כסליו שנת תר"ו כהיתו בעיר קאחנאו, כי להמשיך שפע טוב על ישראל צריך לשמור את עצמו בג' דברים, היינו בענייני אכילה בכשרות, ולשמור פיו מדברים אסורים, ולשמור עיניו במה שאסור להסתכל. וזה נרמז במלת 'שפ"ע' נוטריקון 'שי"ן פ"י עי"ן', היינו שין לשמור את עצמו מה שלועס בשיניו. פ"ה מלשון פה, לשמור את עצמו במה שמדבר בפיו. עין לשמור את עצמו מהסתכלות האסור. כך הראוני בחלום. יהי רצון שאזכה לזה.

העתיקה מכתי"ק מרן אדמו"ר מוהר"א זי"ע (מר מעדן קובץ ב)

דיבורים אסורים מייגעים את הנשמה

'כל הדברים יגעים לא יוכל איש לדבר' (קהלת א, ח). 'כל הדברים' שאדם מדבר דברים בטלים וליצנות ושקרים ולשון הרע ורכילות. הם 'יגעים', הם מייגעים את הנשמה, ועל ידי זה 'לא יוכל איש לדבר' דברי תורה ותפלה מה שצריך לדבר. דברי שלום לפסוקות

השומר פיו בששת ימי המעשה וזכה לקדושת שבת

'ששת ימים תעשה מלאכה' (שמות לה, ב), פירוש, מלאכה הנ"ל לשמור לשונו, וכמו שאמרו רז"ל (חולין פט). מה אומנתו של אדם בעולם הזה יעשה עצמו כאלם. אזי 'זביום השביעי יהיה לכם', בשומר פיו ולשונו כל ששת ימי המעשה אזי וזכה בשבת לקדושת השבת, עיין בזוהר הק' (אמור קה). על פסוק (ישעיה נח, ג) 'ודבר דבר', והבן.

שם פר' ויקהל

אי אפשר לקבל עליו מלכות שמים אם לא שישמור פיו

גם רומז תיבת 'במדבר' על אמרם ז"ל (זוה"ק שמיני מב). על פסוק (קהלת ז, ז) 'כל עמל האדם לפיהו', בגין פיהו דלא נטיר ליה, וכמו שכתוב (משלי כא, כג) 'שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו', וכמו שאמרו הצדיקים, מלכות פה (הקדמת תקוני זוהר יז), כי אי אפשר לקבל עליו מלכות שמים אם לא שישמור פיו. וזה לעומת זה עשה אלקים, דכשאינו שומר פיו 'לפתח חטאת רובץ' (בראשית ד, ז), מלכות דסטרא אחרא שולט עליו ונכנס דרך פתחי הגוף פה שלמעלה ופה שלמטה, כי ברית המעור מכוון כנגד ברית הלשון כידוע.

מרן הגה"ק מוהר"ש מבראהין זי"ע, שם אהרן - פ"י על הודו, 'תעו במדבר'

כפרת חטא הלשון בתיובתא סגי

איתא בירושלמי (יומא פ"ו ה"ג) דברים שאין להם תקנה והתורה מצאה להם תקנה זה לשון הרע שמכפר עליו המעיל, יבוא קול ויכפר על קול.

ביאור הענין דאיתא בזוה"ק (נה סב) שיש עוונות שהפגם הנעשה על ידם קשה מאד עד שאין תשובה מועלת להם כי אם בתיובתא סגי, וענין תיובתא סגי כי יש השב מחטאו מחמת יראת העונש והוא תשובה תתאה, אבל תיובתא סגי הוא תשובה עילאה מתוך שמכיר בגדלות הבורא ומתבייש בעצמו היאך העז להמרות רצון קונו, ועל ידי זה שב להשם יתברך בפנימיות לבו.

כשם שפגמים אלו אי אפשר לתקנם כי אם בתיובתא סגי, כן הוא בפגם הלשון כי ברית הלשון מכוון כנגד ברי"ק, ועל

זה אמרו שהמספר לשון הרע אין לו תקנה והתורה מצאה לו תקנה על ידי המעיל יבוא קול ויכפר על קול, קול הוא היוצא מפנימיות האדם ומורה על תשובה עילאה מפנימיות הלב מתוך יראת רוממות האל-ה, אשר בזה נתכפר חטא הלשון.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, מתוך דב"ק ליל שבת תצוה תשפ"ב

גודל פעולת הדיבור בנפש האדם

חזקו עלי דבריכם אמר ה' ואמרתם מה נדברנו עליך, אמרתם שוא עבוד אלקים ומה בצע כי שמרנו משמרתו וגו' (הפטרת שבת הגדול מלאכי ג, יג-יד). יש לבאר כיון שדיברו דיבורים שאינם ראויים, מהו ואמרתם מה נדברנו עליך וכי שקר הם דוברים לפני המקום ח"ו.

ביאור הענין כי פגם הלשון הוא ענין שאין נראה חמור לעין האדם מחמת שאין רואה מה שנפעל בדיבורו, אמנם האמת שכל חיותו הרוחנית תלויה בדיבורו, כדאיתא בערבי נחל (פר ויקהל) שבכל דיבור יוצא חלק מחיות הנפש כמאמר הכתוב (שה"ש ה, ו) 'נפשי יצאה בדברו', ובאם הוא דיבור קדוש שעולה למקום קדושה נמשך מאותו מקום חיות דקדושה לאדם וההיפך בהיפך ח"ו.

אלו הם דברי הנביא ואמרתם מה נדברנו עליך, כי אף שידעו שדיברו דיבורים שאינם ראויים לא נתנו לבם לחשיבות הדיבור, ועל זה אמר להם אמרתם שוא עבוד אלקים וגו', שידעו ויבינו כי אף שאינו אלא דיבור בעלמא הפגם הנעשה על ידו נורא מאד, לכך יש לשמור מאד להיות הדיבור נקי וטהור כרצונו יתברך.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, מתוך דב"ק שבת הגדול

*** המשך מעמוד הקודם

לכך הוצרכה מלחמת מדין להיות דייקא על ידי משה רבינו ע"ה אשר הוא שורש הדעת, כי ענין הדעת הוא שמאיר אור החכמה בכל מעשי האדם ובאם אין מעשיו מתוקנים כפי השגתו הוא חסרון בדעת. על כן אמר הקב"ה למשה 'נקום נקמת המדינים מאת בני ישראל אחר תאסף אל עמיך', שבכחו יתקנו מה שנכשלו בחטא על ידי קליפת מדין מתוך ריבוי האור.

'וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאיתכם אנשים לצבא' וגו' פירש"י אנשים - צדיקים, ובכל עת המלחמה התאמצו להיות מעשיהם מתוקנים ושלמים אף בעת שיש להתגבר בפועל כנגד נסיונות היצר ולא נפקד ממנו איש לעבירה, 'ושכולה אין בהם', בכדי לתקן הפגם שנתהווה על ידי ריבוי החכמה מהמעשה. ועל זה אמרו שלא הקדים אחד מהם תפלין של ראש לתפלין של יד, כי תפלין של יד מורה על המעשה בפועל לשעבד תאוות ומחשבות הלב ולקדש האברים להשם יתברך, ותפלין של ראש מורה על השגת אור החכמה הנשפע במה, והמה לא הקדימו תש"ר לתש"י אלא היו מעשיהם מרובים מחמתם, ובזה תקנו מה שנפגם על ידי ישראל ובטלו קלי' מדין.

יעזור השם יתברך שיאיר לנו אורו והאבתו גם בעת חשכת הגלות, ובחודש מנחם אב ינחמנו ונזכה לכל ההשפעות טובות בגשמיות ורוחניות ולגילוי כבודו יתברך על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו.

מטות מפסי תשע"ג, רעוא דרעיון

שמחת לב המלך בסיום מסכת

ברכות קודש מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

סיום מסכת בבא קמא בשיבתנו הק' - ג' מנחם אב תש"פ

הננו עומדים כעת ב"ה בסעודת סיום מסכת בבא קמא שנלמדה בישיבה, והנה אצל חסידים נהגו בתשעת הימים לערוך סיום מסכת ולאכול בשר בסעודת הסיום, אמנם אלו שאינם חסידים לא היתה דעתם נוחה לסבב שיהא הסיום דייקא בימים אלו, רק אם אירע שמסיימים ממילא מותר לעשות סעודה, אבל החסידים נהגו לסיים דייקא בימים אלו וחזרו שיהא לכל הפחות פעם אחת בימים אלו סעודת סיום, וכן נהג הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז ז"ע, ויש לבאר טעם ההנהגה.

יש להפך תכונות הנפש לטוב

זקיני מרן אדמו"ר האמצעי ז"ע פעם בעת שסיים מסכת ב"ק שמיטת הגמרא 'ומתא מחסיא אתרא דקפדי הוא', פירשו"י 'מקום בהמות הוא וצריכים למרעה טוב'. פירש בדרך צחות שהאדם צריך להיות נח לבריות ובעצמו הוא מקפיד צריך להפוך טבעו לטוב לנהוג עם כל אחד בסבר פנים יפות, וזהו כונת רש"י שכיון שהם אתרא דקפדי צריכים למרעה טוב כלומר לעשות מ-רעה טוב.

יש לבאר שאין דברות קדשו דברי צחות בעלמא אלא כונה עמוקה יש בהם, כי תחלת מסכת בבא קמא היא ארבעה אבות נזיקין, והמסכת כוללת כל מיני נזיקין. ובספה"ק איתא שארבעה אבות נזיקין מורים על תכונות ומדות רעות המוטבעים באדם, כי כל אדם נולד בכחות נפש ותכונות אחרות שניתנו לו משמים, כשם שאין פרופיהן שוים כך אין דעותיהם שוות (סנהדרין לח.).

יש שנולד עם תכונה של התמדה וממילא מתמיד בלימוד הגמרא ואינו צריך לעמול על כך, ויש שמצד תכונתו קשה לו לשבת במקום אחד ובכל רגע מחפש עיסוק אחר, וכן יש מי שנולד בטבע שהכל טוב וערב עליו ובכל מקום שנמצא מרוצה ממצבו, ויש שמתבעו אינו מרוצה מכל הסובב אותו, עכ"פ אין מי שנולד עם כל התכונות בשלמות אלא כל אחד יש בו תכונות טובות ויש בו תכונות שצריך לזכך ולהפוך לטוב.

התורה מהפכת את מציאות האדם

ידוע מה דאיתא בספה"ק ששמו של הס"מ הוא ראשי תיבות 'סיום מסכת אין לעשות' סעודת מצוה אין לעשות, כי אמרו חז"ל (קידושין ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, ע"ד משל לבצל שהוא דבר חריף מאד עד שכאשר מקלפים אותו זולגות דמועות מהעינים מרוב חריפותו, אבל כשמבשלים אותו זמן רב נתהפך מחריף למתוק. כך בעת שעוסק יהודי בתורה אינו זוכה רק לתוספת קדושה על ידי שמדבק עצמו בחכמתו העליונה של הקב"ה, אלא התורה היא תבלין שממתק את היצר"ר, היא מעבדת ומזככת את התכונות שלב האדם והופכת אותו לאדם אחר.

כך הוא בכל תיבה של תורה שלומד, ועל אחת כמה וכמה כאשר זוכה ולומד בגייעה עמוד אחר עמוד דף אחר דף עד שמיים את המסכת, בתחלת הלימוד הרי לא תמיד יש חשק - העם ההולכים בחושך, רק אחר כך מרגישים מתיקות וטעם - 'ראו אור גדול'. כאשר מתייגע גם כשהלימוד אצלו עדיין ללא טעם כחטיבת עצים, ומתעקש ללמוד עוד עמוד ועוד עמוד גם ללא חשק, זוכה לזכך את תכונות נפשו על ידי התורה. על כך נאמרו דברי המשנה (אבות ה, ג) לפום צערא אגרא, שכפי הגייעה והצער זוכה לעדן ולרומם כחות נפשו. וכדברי חז"ל (ברכות סג) אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, על ידי שמתייגע בתורה נגד טבעו זוכה שהתורה תהפוך מציאותו.

זהו עומק כונת מאמר מרן אדמו"ר האמצעי, תחלת מסכת בבא קמא הוא ארבעה אבות נזיקין המורים על כחות הנפש שאינם טובים הנמצאים באדם, כי בתחלת הלימוד עדיין הם קיימים באדם, אבל על ידי שמתייגע בלימוד דף אחר דף עד

שמיים את המסכתא זוכה שנעשה מ-רעה טוב, שתכונות נפשו מתעדינים ומתהפכים לטוב.

לכך מתגבר ביותר הס"מ שלא יסיימו את המסכת, כי יודע שסיום מסכת אינו רק מה שנבחן ויודע אותה אלא שהוא נתהפך לגמרי מן הקצה לקצה, על ידי יגיעת התורה בעקשנות עד לסיום הוא מקבל חיות חדשה ונעשה אדם מרומם יותר עם השגות אחרות ומבט אחר על העולם, וכל תאוותיו ותשוקותיו לענינים שאינם טובים מתהפכים לתאוה להשם יתברך ולתורתו.

ארבע אמות של הלכה כעין ביהמ"ק

זהו טעם המנהג לעשות סיום בתשעת הימים, כי ימים אלו הם ימי אבלות וקטנות, ימים של צער גדול אשר בבתי בראי (לפי פירוש הר"ח גמ' חגיגה ה) 'ויקרא ה' אלקים לבכי ולמספד' (ישעיהו כב, יב). אמנם אנחנו איננו מרגישים כל כך את גודל הצער אבל הצער הוא נורא למעלה מהשגה, כדאיתא גמ' (ברכות ג) על כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי ואומר אוי לבנים שגלוי מעל שלחן אביהם, רק דבר אחד יש שמשמח את השכינה כדברי חז"ל (ברכות ה) מיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד.

באותו זמן היה להקב"ה ביהמ"ק והיו קרבתו, היה 'יראה כל זכור' והיה 'מקדש ה' כוננו ידך' - מקדש של מטה מכוון כנגד מקדש של מעלה ומשם נשפע קדושה לכל העולם, באותו זמן היה להקב"ה נחת רוח. אבל מעת חסרנו כל אלה אין לו להקב"ה נחת רוח בעולמו רק מדבר אחד - אלא ארבע אמות של הלכה, ארבע אמות הכונה הן באופן כללי בתי מדרשות שעוסקים בהם בתורה, והן באופן פרטי שעל ידי שמתייגע האדם בתורה ומתקשר לקדושת התורה נעשים ארבע אמותיו מקום להשראת השכינה כעין ביהמ"ק.

כמסופר על הרה"ק הרבי ר' מענדלי ז"ע שבהיותו דר בטבריה יצא פעם אחת קול הברה בעיר שהנה משיח בא ונעשה רעש גדול בעיר, כשבאו הדברים לאזני הרמ"מ נגש לחלון ואמר עדיין אין מריחים את המשיח ברחוב, וביארו צדיקים כי בחדרו של הרמ"מ ודאי כבר ריחו את המשיח, לכן נגש לחלון כדי לדעת האם גם ברחוב כבר מריחים את המשיח.

כשבחור זוכה לסיים מסכת נעשים ארבע אמותיו לארבע אמות של הלכה כעין ביהמ"ק, וכדברי הגמרא (ב"מ י) ארבע אמות של אדם קוונות לו. ממילא בארבע אמות אלו יכול לקנות כל הקנינים הרוחניים, כל מדותיו וכחות נפשו מתעלים ומתהפכים לטוב וממילא נעשה מקומו ורשותו למציאות נעלית יותר.

שמחת הסיום דייקא בימי האבלות

לכן נוהגים לעשות סיום מסכת בתשעת הימים, כי דייקא בימים אלו של צער השכינה וצער החורבן הוא זמן נכון להפך מ-רעה לטוב בכח התורה, להפוך את ימי החשכות וההסתרות להיות יומא טבא לרבנן, כי אמנם עד עתה היה להקב"ה צער כביכול משפלותם של ישראל 'קלני מראשי קלני מזרועי', אבל על ידי הסיום באה שמחה לפניו יתברך ונעשה לו נחת רוח מארבע אמות של הלכה שיש לו בעולם שבהם כל הרע נתהפך לטוב.

ב"ה עומדים כעת בסיום מסכת ועתה הוא הזמן להודות להשם יתברך, כאשר מתבוננים על השנה שחלפה רואים כיצד ע"י ההשקעה הגדולה של צוות הישיבה זכו התלמידים לעליה עצומה כפי שכל רואיהם יעידון גידון, בכל מקום שהולכים שומעים על ההתעלות שהיתה לבחורים, והטוב ביותר יודעים הבחורים עצמם שמרגישים את עזרת הבורא יתברך לעלייתם.

עליה זו היא רק התחלה ויעזור השם יתברך שתזכו להתעלות עוד ועוד, כן ה' אלקינו יגיענו למועדים ולרגלים

אחרים שמחים בעוד סיומי מסכתות בכמות ובאיכות, שיהא סייעתא שיתהפך מרעה לטוב הן בבחי' שנה שיתהפכו הימים מיגון לשמחה, והן בבחי' נפש שיזכו כולם להפוך מציאותם לטוב ולעלות מעלה מעלה בכח התורה אשר מגדלתו ומרוממתו על כל המעשים, שנזכה להיות מיד מרוממים יותר וליסיעתא דשמיא בכל העינים.

אור חוזר

אבוא להעיר ולהוסיף על המאמרים הנפלאים המתפרסמים לאחרונה במדור 'מאורי אור'. בפרשת קורח עוררתם בענין מחלוקת ופירוד לבבות, ראוי לציין לדברי מרן הר"ן מלעכוויטש ז"ע שאמר פעם בעת מריבה: 'ההתרגוזה של איש על רעהו היא מצד הסטרא אחרא'.

ובצוואת מרן אדמו"ר הזקן ז"ע כתב: באתי באזהרה כפולה ומכופלת לחפש כל אחד בלבב עצמו אהבת אחים ורעו ושאריו הקרוב אליו ולא לשמוע לקול מלחשים המתהלכים בארס נחש ר"ל.

בענין הנכתב בפרשת חוקת על שייכות הטהרה והשמחה, הוסיף כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א וציין [-] להרב צבי טיכנר שליט"א - מעורכי הגליון] לדברי רבינו מבראין ז"ע בפירושו על 'הוד' על הפסוק 'ויספרו מעשיו ברנה' וז"ל: 'ויספרו מעשיו' שמאיר נפשו וגופו שהם מעשיו של הקב"ה, 'ברנה' על ידי שמחה של מצוה.

בראש המאמר הנ"ל הובאו דברי מוהרמ"מ מוויטעבסק ז"ע בחובת האדם להיות שמח בחלקו גם ברוחניות, בענין זה סח לי החסיד המרומם המוכר בנועם אמריו והליכותיו הרב ר' חיים שכטר שליט"א שכן הובא גם בספה"ק אהבת שלום בפרשת וזאת הברכה עה"פ 'שמח זבולון בצאתך' וז"ל: 'דנה אמרו חז"ל (אבות ד, א) איזהו עשיר השמח בחלקו, פירוש בחלק מצוות ומעש"ט שהוא מסוגל, ואף דאמרו חז"ל (תנדבא"ר פכה) כל אחד ואחד חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק יעקב, אעפ"כ אסור להיות נעצב על זה ח"ו, כי יצא שכרו בהפסדו, רק אדרבה עליו לשמוח בחלקו, היינו בחלק המצוות ומעש"ט שיש לו, ולומר ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים, כי זה רצון השי"ת יותר, שלא להתעצב ע"ז, רק לשמוח בחלקו. והנה לפעמים מזדמן שאדם יוצא חוץ לשיטה בעבודתו ית"ש ח"ו, והוא מתחרט מאוד על זה, והנה גם חרטה זו בעצמה צריכה להיות בשמחה ולא יוסיף עצב עמה ח"ו, רק ישמח בחלק מצוות ומעש"ט הנשארים עמו, עיי"ש עוד.

וכע"ז כתב גם בפרשת בראשית עה"פ 'ויכל אלקים' וזלש"ק: כל איש המשכיל כל אחד לפי מדרגתו צריך לראות לזכות לבחי' כל בחי' הסתפקותו, והיא שמח בחלקו הן בגשמי והן ברוחני... וזהו פ' זמר הנעים 'מנוחה ושמחה אור ליהודים', פ' המנוחה והשמחה ליהודים צריך להיות ע"ד משל כמו אור הנר, כי נר כשהוא דולק נמשך אור הלהב למעלה ומ"מ מאיר למטה. כמו כן האדם מחויב להיות משתוקק לדרגה הגבוהה ממנו, ע"ד אמרם ז"ל (תנדבא"ר כ"ה) כל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב, ואעפ"כ צריך לראות שישרה עליו ברכת כל בחי' הסתפקות ולשמוח בחלקו. עכ"ל.ק.

והוסיף ר' חיים הנ"ל במתיקותו הנודעת לאמור, כי לא בכדי כתבם הרה"ק מקאסוב בספרו הק' בפרשת בראשית ובפרשת וזאת הברכה דייקא, כי כאשר מתחילים את התורה בבראשית עם חיות והתחדשות צריך לזכור בעיקר את החלק של 'מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי', אמנם כאשר מסיימים ב'וזאת הברכה' יכול האדם ליפול בעצמו אחר שלא השיג מה שקיוה, אזי מגיע שם החיזוק שצריך כל אחד להיות שמח בחלקו גם ברוחניות. ונאים הדברים אף נעימים.

בכל חותמי ברכות

י.ש.א.

עדיך כל בשר יבוא

הכנת ופתיחת הלב לתפילה

[ד]

פתיחת הלב - משאת נפשו של כל הבא בשערי העבודה; מהלך כל התפילה מלווה עם בקשות שונות על פתיחת הלב, קיום החיים הרוחניים של כל יהודי תלויה היא בפתיחת הלב אליהם, גם חז"ל הקדושים כאשר רוצים לבטא את דבקות האדם לבוראו ממשילים הם זאת לפתיחה - פתחו לי פתח כחודו של מחט, כל הבא ליטהר פותחין לו.

במחשבה ראשונה יגיד כל דרדק, שפתיחת הלב היא תשוקה וחשק לעסק התורה, היינו שכשם שכשמגיע אלינו איזה דבר מאכל מעורר תיאבון אזי מתעוררים החלקים הנשמיים שבלב לחשק ואהבה למאכל זה, כן מבקשים אנו מהש"ת שיפתח ליבנו לעסק התורה, שלבנו יתחבר ויתרגש מלימוד התורה וקיום המצוות.

החלק הנשמיי של הלב - פתוח הוא מיום הולדנו, יצר לב האדם רע מנעוריו, אך החלק הרוחני עם ירידת נשמתנו לאוויר הנשמיי ולגוף חומרי, מסתתרת היא בשפירי חביון, איננה מאירה עלינו בכדי, בכדי לזכות לאורה יש לכתוש את הגוף, לסגור את פתיחות הלב למגעמי עולם הזה, ולא, לא קלה היא המלאכה, עבודת חיים היא, יגיעה תמידית ונצחית, רגע ניפול ויחשוק הלב לדמיונות גשמיים, אבל ברגע האחר נאזור חלצינו ונתגבר על משיכת הלב, באותו הזמן יפתחו לפנינו שערי אורה אין סופיים, קרונות של אהבה ויראה.

אך גם רגע זה עלול לא להמשך זמן רב, היצר הסוכן בנו מתעתע בנו ללא הרף, רגע קטן נזכה לדבקות ובשבריר השניה שלאחר מכן כבר יכסוף ליבנו לדברים חיצוניים רח"ל, וכבר אמרו דורשי רשומות כי טעם לקריאת פרשת עריות בתפלת מנחה ביום הכיפורים הוא בכדי שזכור שאמנם כעת שורים בקרבנו רגשות ורצונות נעלים לעבודתו ית"ש אך ברגע אחד קטן נוכל לאבד וליפול ח"ו למקומות הנמוכים ביותר.

פתח ליבי בתורתך ואחרי מצותיך תרדוף נפשי, עוד מספר רגעים נפרדים אנו מתפלת העמידה, עומדים אנו לפסוע אחורנית כעבר הנפטר מלפני רבו, ולקבל כוחות מתפלה זו לשעות הקרובות, אך טרם נפרד נבקש מבורא עולם עוד בקשה קטנה; 'רבש"ע! פתח ליבי בתורתך! כעת, כשאני עומד בתפלה מרגיש אני את אורך, נהירים וברורים לי כיצד שבילי הבריאה מובילים אליך ורק אליך, אגא! גם כשאלך לי אל עולם המעשה פתח את ליבי כך שכשריה מצוה ינרדף באפי - ארדוף ואכסוף אחריה כשם שמתעורר תאבוני בהריחי ריח מאכל טוב - ואחרי מצותיך תרדוף נפשי!

עד כה עסקנו כיצד היא הכנתנו לעיקר התפלה, בגליון זה נתמקד בעסק התורה שקודם התפלה, הפותחת ומרחיבה את ליבו הרוחני של האדם לאהבה וליראה את שמו הגדול, עבודה שבלב זהו תפילה - דרש רבינו הקדוש רבי נח מלעכוויטש זי"ע, התפילה מעברת והופכת את לב האדם, מלב ערל וגשמי, ללב פתוח לשמו ית', והכנתנו אליה בדחילו ורחימו.

יחולל אילות - פותח ועושה חלל ללב

"קול ה' יחולל אילות ויחשף יערות" (תהלים כט, ט), לשון בעור ולבון. דהנה איתא בגמרא למה נמשלו כנסת ישראל לאילה, מה רחמה צר וכו' כי באמת אינם יכולים לקבל השמחה של ימינו תחבוקני רק מעט מזעיר על ידי צמצומים רבים והוא נחל לנו טפין טפין, וזהו ההחללנו ה' אלקינו בשמחה ובששון שהוא לשון המשכה כי רחמה צר לקבל השמחה הגדולה של ישמח ה' במעשיו לשון המשכה וצריכים אנו ללמד תורה שהיא למעלה מן העולמות ואז קול ה' שהיא התורה לשון חלל אילות אילה זו שרחמה צר ויהיה רחב לב לקבל השמחה מלמעלה ואז פודאי יתפרדו כל פועלי און. וזהו יחשף יערות ואזי ובדחילו כולו אומר פתח ורחב זה מאד ודי למבין.

מאמרים הקצרים להרה"ק מליאדי זי"ע

שמחה בזמן הגלות - עסק התורה ביגיעה

התחילנו ה' אלקינו בשמחה ובששון - מאז חרב עלינו עולמנו ושמים בית מקדשנו, הבית הגדול והקדוש אשר בה הוברר לעיני כל כי השרה הש"ת שכונתו על עם בני ישראל, וממילא התבטלו כל ההסתרות והקטרוגים מעל עמו בית ישראל, מאמרו של מרן הס"ק מלעכוויטש זי"ע - שפכו דמם כמים סביבות ירושלים ואין קובר - ירושלים היא נקודה הפנימית שבלב, לעיתים מתענה האדם ומסתגף אך מחטיא הוא את

למעלה מכל צמצומי העולם, למעלה ממצואות הגלות, בדבקות האדם בתורה הק' חוזר הוא למקור הבריאה, תכלית ושוש העולמות.

שראפין ציער...

מי יפאר גודל פאר עסק התורה כהכנה לתפלה, הלב מתעדן ומזדכך חוזר ונייעור לרוחניות, 'שראפין ציער - מברג הפותח סתימות' הגדיר רבינו אהרן קדוש ה' את הלימוד לפני התפלה, כי בלימוד זה מיד בקומנו משנת הלילה, בעוד הראש פנוי משאר הבלי עולם הזה, מסוגלים אנו להפוך את לבנו הערל ללב מהול, לב הזועק דבקות. כאשר ליבנו פתוח, עשתונותינו מוכנים - עוז וחדוה במקומו, זוכים ומרגישים אנו את חוות הבריאה הקדומה, מרחיבים אנו את כלי ההשגה לדבקות עילאית - ויהיה רחב לב לקבל השמחה מלמעלה, בעת עמידתנו לפני הבורא ית' בתפלה, מתענגים אנו על זיו השכינה, גורמים אנו נחת רוח עצום לעילא ומתגדל ומתקדש שמו ית'.

על כן קודם התפלה יש להקדים ולהכין את ליבנו שיהיה מזומן לעשות נחת רוח ליוצר כל, ועל ידי כן תשרה שמחה בעולמות העליונים והתחתונים, קול ה' יחולל אילות, תורת ה' תעשה חלל פנוי בלבנו הצר כאילה, תפתח את ליבנו כאולם למען שמו באהבה, תסתום הפתוח ותפתח הסתום - כל פתיחות הלב לדברים גשמיים וחולפים כאבק הפורח יסתמו וכל סתימות הלב ומערומיו מדבקות בו ית"ש יפתחו.

הכנעה - פתיחת הלב לרוחניות

בהאי רעוא יתבטלו כל הכוחות הרעים - מזמר כל העריצים השורים על נפשו ונשמתו, אבל בל טעה האדם כי עמדו להתפלל תהא בעת שירגיש בלבבו כי מוכן ועומד הוא לכך; אדרבא, לעיתים מנסה הש"ת את האדם בחשכות ואימה גדולה דייקא טרם התפלה, למען ענותו ולנסותו האוהב הוא את ה', נעמד הוא בתפלה ולבבו סתום, אינו מרגיש את פתיחת המיחלת, אך למרות הכל - זועק ליבו אל ה', מבטל את עצמו ומקיים את רצון ה' החפץ בתפלת עבדו.

הכנעה זו סגולתה גם לפתוח את לבבו ללימוד התורה הק', אף אם לא ימצא בנפשו כח ואון ללימוד התורה, מכל מקום אם יכנע לבבו ויתמלא בהכנעה להש"ת טיפין טיפין ישוב אל הש"ת בחשק לעסק התורה.

טעם נוסף ועמוק יותר למדנו במעלת ההכנעה קודם התפלה שהיא תסיר את ערלת לבבו לחשק בעסק התורה, שעל ידה מתנקה הלב מכל שמץ - כל חד וחד לפום דרגא דיליה - ואז פודאי יתפרדו כל פועלי און.

מלכות - לית לה מגרמה כלום, תכלית הבריאה היא כידוע המלכת הש"ת על כל פרט ופרט בעולם שנה ונפש, בתפלתנו בכל יום יום מתקנים ומעטרים אנו את הש"ת בעולם, אך בכדי שנזכה לתיקון המלכות יש לנו להכניע את לבבו לעבדו ית"ש, וכאמור על ידי הכנעה נוכל גם לזכות לקנין תורה - ואזי ובהיכלו כולו אומר פתח, היכל הוראתה היא על מידת המלכות, כשאדם זוכה ומגלה את מידת המלכות על ידי הכנעה - כולו אומר פתח - כבוד שורשה היא מידת התפארת שרומת לתורה, זוכה הוא גם לפתיחת הלב לדבקות בתורה.

נדבת

ידידינו הרה"ח ר' שמחה פישל פניקסוביץ שליט"א

לברכה והצלחה בכל הענינים